

Detta är en övergripande sammanställning av arbetslöshetsersättningens utveckling under åren 1973-2013. De regeländringar som presenteras är inte att betrakta som lagtexter utan är tänkta att vara en kortfattad sammanfattning av lagändringen kopplat till tidpunkten för införandet. För utförligare information hänvisas till respektive författning eller förarbete.

Historik – Avstängning från rätt till ersättning

1 Föreskriftsrätt

Av 44 a § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning enligt 43-43 b §§.

Av 19 c § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring (ALFFo) föreskriver regeringen att en giltig anledning att lämna ett arbete enligt 43 b § 1 lagen (1997:2389) om arbetslöshetsförsäkring är att en sökande av hälsoskäl inte kan återgå vare sig till tidigare arbete eller till annat arbete hos arbetsgivaren. Vidare framgår att hälsoskålen ska vara styrkta genom ett läkarintyg som utfärdas innan anställningen upphör.

IAF har härutöver får IAF meddela verkställighetsföreskrifter enligt 31 § ALFFo.

2 Kassaförordningen

Möjlighet att stänga av en medlem från rätt till arbetslöshetsersättning då han eller hon själv orsakat försäkringsfallet har funnits allt sedan kassaförordningens tid¹. Enligt den då gällande bestämmelsen kunde en sökande stängas av från rätt till ersättning om han eller hon

- frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete,
- på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete,
- avvisat erbjudet lämpligt arbete, eller
- utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att anställning inte kommit till stånd.

---

¹ 36 § 1956 års kassaförordning

Detsamma skulle gälla sådan yrkesutbildning som Arbetsmarknadsstyrelsen förklarades vara av sådant slag att den kunde medföra befrielse från karenstid enligt kassaförordningen bestämmelse om denna².

3 KSA-utredningen, SOU 1971:42

En naturlig utgångspunkt för reglerna om mistad arbetslöshetsersättning vid självförvållad arbetslöshet hade varit att inom ett försäkringssystem kunde försäkringsförmåner inte rimligen utgå till en försäkrad som själv vållade försäkringsfallet. KSA-utredningen ansåg inte att det förelåg skäl att föreslå någon ändring i gällande bestämmelser men hade dock följande synpunkter³.

3.1 Frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete

Enligt utredningen borde den som hade ett arbete men som av någon i och för sig godtagbar anledning ville skaffa sig en lämpligare sysselsättning inte motverkas i sitt yrkesval av ersättningsreglerna. Som giltig anledning att sluta en anställning borde enligt utredningen godtas att vederbörande hade en allvarlig önskan att söka sig till annat för honom eller henne lämpligare yrkesområde. Utredningen ansåg dock att det borde krävas att den sökande i god tid innan anställningen upphört hade anmält sig som arbetsökande hos Arbetsförmedlingen⁴.

KSA-utredningen ansåg att i de fall det innehavda arbetet inte var lämpligt enligt de regler som gällde för bedömandet av erbjudet arbetes lämplighet borde arbetstagaren kunna sluta sitt arbete utan risk för avstängning från rätt till ersättning. Detsamma borde enligt utredningen gälla om det innehavda arbetet hade tagits på försök efter anvisning av Arbetsförmedlingen, men arbetstagaren ville söka byta till ett lämpligare arbete⁵.

3.2 Skilts från sitt arbete på grund av otillbörligt uppförande

KSA-utredningen ansåg att arbetsrättens regler torde vara tillämpliga som grundval för bedömningen i dessa fall. Enligt utredningen syntes onykterhet i arbetet, sen ankomst till arbetet, vägran att efterkomma arbetsledningens anvisning samt frånvaro utan giltig anledning alltjämt kunna tjäna som exempel. Det borde enligt utredningen inte ha någon avgörande betydelse om arbetstagaren skilts från anställningen genom omedelbart avsked eller med iakttagande av avtalad uppsägningstid⁶.

---

² Karenstiden 28 § andra mom. 1956 års kassaförordning

³ SOU 1971:42, s. 181-182

⁴ SOU 1971:42, s. 182

⁵ SOU 1971:42, s. 182

⁶ SOU 1971:42, s. 182

3.3 Avvisat erbjudet lämpligt arbete

Frågan om en sökande kunde avvisa erbjudet lämpligt arbete behandlades av KSA-utredningen i avsnittet som gällde just lämpligt arbete. I korthet kan följande sägas.

KSA-utredningen föreslog att kassaförordningens då gällande regel om hänsynstagande till den arbetssökandes krafter och färdigheter ersätts med en bestämmelse att erbjudet arbete ska anses lämpligt, om det inom ramen för tillgången på arbetstillfällen skälig hänsyn hade tagits såväl till den sökandes yrkesvana och föreliggande förutsättningar i övrigt för arbetet som också arbetsval och andra personliga förhållanden. Utredningen föreslog också att erbjudet arbete skulle anses lämpligt bara om anställningsförmånerna var skäliga i förhållande till den ersättning som den arbetssökande hade rätt till enligt försäkringen⁷.

Den föreslagna principen om anknytning till den försäkringsersättning som den arbetssökande hade rätt till torde enligt utredningen i regel ge tillräcklig ledning för avgörande om ett erbjudet arbete var förenat med skälig lön. I särskilda fall kunde det dock enligt utredningen förekomma att en arbetslös kassamedlem erbjöds ett arbete där lönen, trots att den kunde anses skälig i förhållande till hans försäkringsersättning, ändock var väsentligt lägre än vad som utgick till andra arbetstagare som hade jämförbara kvalifikationer och utförde likvärdigt arbete⁸.

Enligt utredningens mening kunde det i sådana speciella fall saknas anledning att begära att den arbetssökande ska acceptera ett erbjudet arbete, om lönen är väsentligt lägre än vad som utgår till andra arbetstagare som har jämförbara kvalifikationer och utför likvärdigt arbete. Vid bedömning av frågan om den erbjudna lönen var väsentligt lägre, skulle enligt utredningen, en jämförelse göras med lön som utgick vid andra företag inom samma yrkesområde och samma ortsgrupp⁹.

Förslaget att tillförsäkrade ersättningsbelopp och, i vissa fall, det faktiska löneläget skulle tillmätas betydelse innebar enligt utredningen dock inte att man kunde bortse från innehållet i tillämpligt kollektivavtal. Som en första förutsättning borde gälla att den erbjudna lönen var förenlig med kollektivavtal. Enligt utredningen var det inte nödvändigt att avtalet var gällande kollektivavtalsrättsligt sett på den arbetsplats som arbetserbudet avsåg. Ett kollektivavtal som enligt sitt innehåll var tillämpligt på orten borde, enligt utredningen, som regel vara normerande oavsett om arbetsgivaren var bunden av avtalet eller inte. Om något normerande kollektivavtal inte fanns fick skälighetsprövningen grundas på enbart jämförelse

---

⁷ SOU 1971:42, s. 178

⁸ SOU 1971:42, s. 178

⁹ SOU 1971:42, s. 178

med det löneläge som i allmänhet rådde för samma arbete inom yrkesområdet¹⁰.

KSA-utredningen ville betona att även andra anställningsförmåner, såsom pension, sjuklön, semester, övertidsersättning, skift- och andra tillägg, helglön, resekostnadsersättning, traktamentsersättning samt tjänstegruppliv- och avgångsbidragsförsäkring, hade betydelse och borde beaktas vid bedömningen av ett erbjudet arbetes lämplighet. Ett erbjudet arbete borde enligt utredningen som regel anses lämpligt om den arbetssökande tillförsäkrades de anställningsförmåner av detta slag som utgick enligt kollektivavtal¹¹.

Enligt då gällande regler i kassaförordningen skulle ett erbjudet arbete anses lämpligt bara under förutsättning att det inte hänförde sig till en arbetsplats där arbetskonflikt rådde. En förutsättning för att ett erbjudet arbete skulle kunna avvisas utan påföljd på grund av detta skäl var att stridsåtgärd, som inte var olovlig enligt lag eller kollektivavtal hade vidtagits vid företaget. Det kunde inte anses tillräckligt att varsel om stridsåtgärd hade utfärdats eller att företaget på annat sätt var konflikthotat¹². Vidare angav kassaförordningen att förhållandena på arbetsplatsen väsentligen skulle motsvara vad som i lag och författning föreskrevs rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall. KSA-utredningen fann inte anledning att överväga annan ändring av bestämmelsen än att pröva behovet av ordet "väsentligen" i kravet att förhållandena på arbetsplatsen skulle motsvara föreskrifterna i lag och författning om åtgärder för att förebygga ohälsa och olycksfall. KSA utredningen föreslog att ordet väsentligen inte togs med i lagtexten¹³.

3.4 Utan att uttryckligen ha avvisat lämpligt arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen har vållat att anställning inte kommit till stånd

I det fallet att den arbetssökande utan att uttryckligen ha avvisat lämpligt arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen hade vållat att anställning inte kommit till stånd borde enligt KSA-utredningen betonas att regeln endast syftade på klart klandervärda beteenden från den arbetssökandes sida. Det skulle vara uppenbart för var och en att det endast var detta klandervärda beteende som utgjorde orsaken till att anställningen inte kommit till stånd. Som exempel kunde nämnas att en medlem hade infunnit sig spritpåverkad på en arbetsplats för att söka arbete och att han lämnat vilseledande uppgifter om sin kompetens. Den arbetssökandes beteende på fritiden borde enligt utredningen i allmänhet inte tillmätas någon

---

¹⁰ SOU 1971:42, s. 179

¹¹ SOU 1971:42, s. 179

¹² SOU 1971:42, s. 179

¹³ SOU 1971:42. S. 179-180

betydelse. Inte heller borde det enligt utredningen läggas den arbetsökande till last att han under en anställningsintervju lämnat sanningsenliga svar på frågor, som hade ställts till honom angående önskemål och personliga förhållanden¹⁴.

3.5 Påföljd/sanktion vid självförvållad arbetslöshet

Det hade framförts synpunkter på att påföljden på något sätt borde mera direkt knyta an till längden av den tid under vilken det erbjudna arbetet kunde antas pågå. KSA-utredningen ansåg bl.a. att ett sådant system skulle vara förenat med betydande administrativt besvär samt att det erbjudna arbetets varaktighet var den enda faktor som borde tillmätas betydelse när det gällde att ta ställning till självförvållad arbetslöshet¹⁵.

KSA-utredningen ansåg emellertid inte att man helt borde bortse från det erbjudna arbetets längd. Utredningen föreslog därför att om arbetet skulle ha vara under högst 5 dagar skulle avstängningstiden utgöra 7 kalenderdagar och om arbetet skulle vara under högst 10 dagar skulle avstängningstiden utgöra 14 kalenderdagar¹⁶.

Enligt utredningens mening fanns anledning att iaktta en relativt generös tillämpning gentemot den arbetsökande. Det borde enligt utredningen vara tillräckligt att det var sannolikt att arbetet endast skulle pågå under angivna antal dagar för att de kortare avstängningstiderna skulle tillämpas¹⁷.

Vid övriga fall av självförvållad arbetslöshet föreslog KSA-utredningen att avstängningstiden normalt skulle utgöra fyra veckor. I fall av allvarlig självförvållad arbetslöshet borde det enligt utredningen krävas av den arbetsökande att han genom att fullgöra förvärvsarbete under en inte alltför begränsad tid visade att han stod till arbetsmarknadens förfogande, innan han kunde få ersättning på nytt. Enligt då gällande regler krävdes förvärvsarbete under 20 dagar. KSA – utredningen föreslog ingen ändring i detta avseende¹⁸.

KSA-utredningens förslag innebar således fyra grader av påföljd vid självförvållad arbetslöshet, nämligen

- avstängning under 7 kalenderdagar,
- avstängning under 14 kalenderdagar,
- avstängning under 28 kalenderdagar (4 veckor), eller

---

¹⁴ SOU 1971:42, s. 183

¹⁵ SOU 1971:42, s. 184

¹⁶ SOU 1971:42, s. 184

¹⁷ SOU 1971:42, s. 184

¹⁸ SOU 1971:42, s. 184

- krav på förvärvsarbete under 20 dagar¹⁹.

Arbetslöshetskassornas beslut om avstängning borde enligt KSA-utredningen bli gällande utan föregående godkännande av tillsynsmyndigheten. Prövning av tillsynsmyndigheten i annan ordning än besvärsvägen ansåg utredningen inte nödvändig²⁰.

3.6 Självförvårdad arbetslöshet i samband med KAS

Vid tidpunkten för KSA-utredningens arbete gällde i huvudsak att samma regler för bedömningen av lämpligt arbete och självförvårdad arbetslöshet enligt kassaförordningen också för arbetslöshetshjälp enligt arbetsmarknadskungörelsen²¹.

Enligt KSA-utredningens uppfattning kunde det vara en styrka, att vid tillämpningen av en ny form av kontant stöd, som skulle utgå under förhållanden vilka i flertalet situationer motsvarade försäkringsfall i arbetslöshetsförsäkringen, kunna tillämpa samma regler och samma erfarenhetsgrundande praxis som i försäkringen. Utredningen föreslog därför att bedömningen huruvida arbetslöshet var självförvårdad eller inte skulle ske enligt samma regler när det gällde kontant arbetsmarknadsstöd som utredningen hade föreslagit beträffande arbetslöshetsförsäkringen. Även de för försäkringen föreslagna påföljderna vid självförvårdad arbetslöshet borde enligt utredningens uppfattning gälla för den som söker eller uppbär kontant arbetsmarknadsstöd²².

3.7 Självförvårdad arbetslöshet i samband med arbetsmarknadsutbildning

Avstängningsreglerna och dess påföljder gällde enligt kassaförordningen även då den försäkrade lämnat, skilts från eller avvisat sådan yrkesutbildning som av tillsynsmyndigheten förklarats vara av beskaffenhet att kunna medföra befrielse från kravet på karenstid²³.

KSA-utredningen ansåg att de föreslagna bestämmelserna om arbete i samband med självförvårdad arbetslöshet skulle i tillämpliga delar äga motsvarande tillämpning i fråga om yrkesutbildning²⁴ vid vilken utbildningsbidrag utgick enligt arbetsmarknadskungörelsen. Någon ändring i den då gällande bestämmelsen föreslogs inte av KSA-utredningen²⁵.

---

¹⁹ SOU 1971:42, s. 184

²⁰ SOU 1971:42, s. 184-185

²¹ SOU 1971:42, s. 185

²² SOU 1971:42, s. 185

²³ SOU 1971:42, s. 185

²⁴ Benämningen yrkesutbildning föreslogs av KSA-utredningen ersatt med arbetsmarknadsutbildning

²⁵ SOU 1971:42, s. 186

Vid tillämpningen av bestämmelsen borde enligt KSA-utredningen beaktas vad föredragande departementschefen hade anfört i förarbetena till ändring i kassaförordningen²⁶.

1960 års arbetslöshetsförsäkringsutrednings förslag att vägran att delta i yrkesutbildning skulle medföra avstängning var föremål för delade meningar. Ett skäl som hade anförts mot förslaget var att tvång inte kunde accepteras när det gällde utbildning. Departementschefen erinrade då om att skyldigheten för arbetslös medlem att anta erbjudet lämpligt arbete också kunde innebära ett vist tvång, eftersom arbetet kunde anses lämpligt även om den arbetslöse själv inte önskade anta det. Departementschefen ansåg att tvångsmomenten inte var något avgörande skäl mot förslaget, förutsatt att utbildningen inte medförde några kostnader för deltagaren och att utbildningen för just honom noga hade prövats i enlighet med vad utredningen hade anfört. Utbildningens lämplighet borde enligt departementschefen prövas efter en viss kortare tids deltagande i utbildningen. En sådan ordning vore enligt departementschefen ägnad att betydligt minska en eventuell känsla av tvång hos någon deltagare²⁷.

Generellt ingick en prøvotid på åtskilliga arbetsmarknadsutbildningar vid tidpunkten för KSA-utredningens arbete. Eleven hade också möjlighet att pröva på och välja olika vägar för den fortsatta utbildningen. Vidare föregicks förslag på arbetsmarknadsutbildning av en utredning i varje enskilt fall. KSA-utredningen ansåg därför att anledningen att befara någon känsla av tvång borde ha minskat. I fall då den sökande uppgav sig vara osäker och inte ville binda sig för en föreslagen utbildning, kunde det dock fordras att han under en kort tid prövade utbildningen.

Enligt KSA utredningen skulle det avgörande för bedömningen av avstängning vara att omständigheterna gav belägg för ovillighet från medlemmens sida att själv bidra till att komma ur en svår arbetslöshetssituation. I tveksamma fall borde det i första hand vara de allmänna förutsättningarna för ersättningsrätt som prövades. Avvisat förslag till utbildning fick då bli ett av de moment i sökandens situation som utreddes och prövades enligt bestämmelserna i lagförslagen om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd²⁸.

3.8 Prop. 1973:56

Enligt departementschefens uppfattning fanns det inte några skäl att ändra de då gällande bestämmelserna om självförvårdad arbetslöshet. I motsats till utredningen ansåg departementschefen att det inte var rimligt att medlem som ville byta arbete, generellt skulle kunna sluta sin anställning

---

²⁶ Prop. 1964:116

²⁷ Prop. 1964:116, s. 64

²⁸ SOU 1971:42, s. 186

för att i stället belasta arbetslöshetskassan. Medlemmen borde enligt departementschefen i regel stanna kvar i sin anställning i avvaktan på att han fick arbete inom det önskade yrkesområdet. För att giltig anledning att sluta en anställning skulle föreligga krävdes det enligt departementschefen liksom hittills starka skäl²⁹.

När det gällde frågan om självförvårdad arbetslöshet förelåg när arbetstagaren skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande ansåg departementschefen i likhet med utredningen att

- onykterhet i arbetet,
- upprepad sen ankomst till arbetet,
- frånvaro utan giltig anledning, och
- vägran att efterkomma arbetsledningens anvisningar,

även fortsättningsvis kunde tjäna som exempel på faktorer som kunde föranleda att arbetslösheten ansågs självförvårdad³⁰.

I fråga om att bedöma om den arbetssökande utan att uttryckligen ha avvisat arbete, likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen hade vållat att anställningen inte hade kommit till stånd underströk departementschefen att regeln endast syftade på klart klandervärda beteenden från den arbetssökandes sida³¹.

När det gällde sanktionerna framhöll departementschefen att den arbetslöse kunde ha lämnat sin anställning under sådana förhållanden att det var uppenbart att han inte stod till arbetsmarknadens förfogande. I sådana fall kunde det enligt departementschefen finnas anledning att kräva 20 dagars arbete utan att den arbetslöse dessförinnan behövde erbjudas nytt arbete³².

Departementschefen ansåg också i likhet med utredningen att bestämmelserna om självförvårdad arbetslöshet i försäkringen i tillämpliga delar borde gälla i fråga om en arbetslös som avvisade en arbetsmarknadsutbildning. I dessa situationer borde enligt departementschefen avstängning ske endast när omständigheterna gav belägg för ovillighet från den arbetssökandes sida att själv bidra till att komma ur en svår arbetslöshets-situation. Detsamma borde enligt departementschefen gälla³³.

---

²⁹ Prop. 1973:56, s. 184

³⁰ Prop. 1973:56, s. 184

³¹ Prop. 1973:56, s. 184

³² Prop. 1973:56, s. 185

³³ Prop. 1973:56, s. 185

Bestämmelserna om avstängning fördes in i lagen (1973:379 om arbetslöshetsförsäkring respektive lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd³⁴. Lagarna trädde i kraft den 1 januari 1974.

Under åren som följde efter 1974 gjordes bl.a. förändringar, bl.a. avseende krav som ställdes på den försäkrade under avstängningstiden, i bestämmelserna om avstängning i såväl 1973 års ALF som i KAS³⁵.

Den 1 januari 1996 förändrades åter igen bestämmelserna om avstängning. Förändringarna innebar dels att avstängningstiderna skärptes samt att ordet ”frivilligt” slopades i 29 § i ALF respektive 26 § i KAS³⁶.

Regeringen ansåg att en väl fungerande arbetsmarknad krävde att alla aktörer tog sitt ansvar. Detta gällde även den enskilde arbetssökanden. Den som frivilligt avstod från de möjligheter till arbete som fanns borde enligt regeringen inte omedelbart kunna komma i åtnjutande av arbetslöshetsersättning som alternativ till en arbetsinkomst. Denna princip hade länge gällt för rätten till arbetslöshetsersättning. De avstängningstider som vid tidpunkten gällde hade sitt ursprung i en helt annan arbetsmarknadssituation och ett helt annat statsfinansiellt läge. De resurser som samhället ställde till förfogande för att komma till rätta med arbetslösheten måste enligt regeringen utnyttjas fullt ut för att hjälpa arbetslösa som ofrivilligt hade fått lämna sina arbeten eller som inte gavs en chans att komma in på arbetsmarknaden. Ett verksamt sätt att visa detta var enligt regeringen att förlänga avstängningstiderna. Enligt regeringens uppfattning torde en förlängning av dessa bl.a. öka intresset hos arbetstagaren att tillsammans med arbetsgivaren och den fackliga organisationen försöka komma till rätta med orsaken till att han eller hon vill lämna sin arbetsplats och på så sätt förhindra att arbetslöshet uppstår. Regeringen ansåg vidare att den som uppträdde så att han eller hon fick lämna sin anställning på grund av otillbörligt uppförande var allvarligt och borde leda till förlängning av avstängning från arbetslöshetsersättning³⁷.

När det gällde att stängas av från arbetslöshetsersättning med anledning av att den arbetslöse tackat nej till erbjudet lämpligt arbete eller genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att anställning inte kommit till stånd fanns enligt regeringen anledning att se mycket allvarligt på sådana avvisanden eller uppträdanden som förlängde arbetslösheten. Enligt regeringen var

---

³⁴ 29-31 §§ 1973 års ALF, 26-29 §§ KAS

³⁵ SFS 1982:432 och 433, SFS 1982:1220 och 1221, SFS 1984:513 och 514, SFS 1988:645 och 646, SFS 1994:929 och 930, SFS 1994:1673 och 1674 och 1995:1637

³⁶ SFS 1995:1637

³⁷ Prop. 1995/96:25, s. 126

reglerna inom arbetslöshetsförsäkringen tvungna att utformas så att den arbetslöse så snart som möjligt kom i arbete³⁸.

Regeringen ansåg att 40 dagars avstängning i de fall en enskild hade lämnat sitt arbete på egen begäran utan giltig anledning var en rimlig avvägning mellan flera intressen. Förlängningen innebar en besparing av medel för arbetslöshetsersättningen samtidigt som den utgjorde en markering av vikten av att inte lämna ett arbete förrän man funnit ett nytt. Regeringen föreslog, i anslutning till detta, att den som lämnade sin anställning på grund av att han eller hon hade utsatts för kränkande särbehandling t.ex. trakasserier eller mobbning skulle anses ha haft giltig anledning att lämna arbetet. En förutsättning var att förhållandet hade styrkts med läkarintyg eller liknande och att konstruktiva försök gjorts för att komma till rätta med problemen³⁹.

När det gällde avstängningstiderna föreslog regeringen att om arbetet som lämnats skulle ha varat högst 5 dagar eller mer än 5 men högst 10 dagar eller mer än 10 dagar skulle avstängningstiden vara 10, 20 eller 40 ersättningsdagar. I avstängningstiden skulle räknas in endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha lämnats om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka den sökande hade utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden skulle enligt regeringen inte få överstiga 28, 56 respektive 112 kalenderdagar⁴⁰.

När det gällde avstängningstiden för den som var arbetslös och avvisade erbjudet lämpligt arbete respektive uppträdde så att han eller hon inte fick anvisat arbete eller skilts från sitt arbete på grund av otillbörligt uppförande skulle denna tid vara längre än för den som lämnat sitt arbete utan giltig anledning. Detta motiverades, förutom av besparingskäl för arbetslöshetsersättningen, med att regeringen ville understryka att personen på alla sätt skulle sträva efter att komma ur sin arbetslöshet. Om det lämnade eller avvisade arbetet skulle ha varat högst 5 dagar eller mer än 5 men högst 10 eller mer än 10 dagar skulle avstängningstiden enligt regeringen vara 20, 40 respektive 60 ersättningsdagar. Även i dessa fall skulle i avstängningstiden räknas in endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning lämnats om avstängning inte hade skett eller dagar under vilka sökanden hade utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden fick i dessa fall inte överstiga 56, 112, respektive 168 kalenderdagar⁴¹.

---

³⁸ Prop. 1995/96:25, s. 126

³⁹ Prop. 1995/96:25, s. 126

⁴⁰ Prop. 1995/96:25, s. 126-127

⁴¹ Prop. 1995/96:25, s. 127

Om det var uppenbart att en sökande inte ville ta lämpligt arbete, skulle den sökande vara avstängd till dess att han eller hon hade arbetat under 80 dagar⁴².

Den som hade blivit avstängd från ersättning från arbetslöshetskassan fick inte någon ersättning från KAS. Samma princip borde enligt regeringen gälla för den som hade blivit avstängd från KAS⁴³.

Arbetsmarknadsutskottet ansåg, när det gällde bedömningen av när en sökande hade haft giltig anledning att lämna sin anställning, att hänsyn måste tas till omständigheterna i det enskilda fallet. Det borde, enligt utskottet, inte vara någon absolut förutsättning att förhållandena kunde styrkas med läkarintyg eller liknande och att försök hade gjorts för att komma till rätta med problemen. Förhållandena skiftar alltför mycket för att det i förväg skulle vara möjligt att i förväg slå fast vad som kunde utgöra giltig anledning och vad som krävdes för att visa detta. Som exempel nämnde utskottet att det kunde vara fråga om mycket små arbetsplatser där den enda utredning som stod till buds bestod av motstridiga uppgifter från de berörda – arbetstagare och arbetsgivare. Detta borde enligt utskottet inte utesluta att arbetstagaren ändå kunde anses ha haft giltig anledning att lämna arbetet⁴⁴.

Den 1 januari 1997 trädde ytterligare ändringar i bestämmelserna om avstängning i kraft såväl i ALF⁴⁵ som i KAS⁴⁶. Förändringarna innebar i korthet att det infördes en möjlighet att stänga av den som tackat nej till en utbildning som gav rätt till studiefinansiering som motsvarade arbetslöshetsersättningen från rätt till ersättning⁴⁷.

4 Arbom-utredningen

Arbom-utredningen delade i princip de synsätt som låg bakom avstängningsreglerna men ansåg att de då gällande reglerna kunde medföra även negativa effekter för samhället. Utredningen föreslog därför kortare tider för avstängning⁴⁸.

I de fall en arbetslös anvisades en arbetsmarknadspolitisk åtgärd eller utbildning föreslog utredningen att den arbetslöse skulle ha rätt avböja erbjudandet utan att stängas av från rätt till ersättning. Arbetsförmedlingen

---

⁴² Prop. 1995/96:25, s. 127

⁴³ Prop. 1995/96:25, s. 127

⁴⁴ 1995/96:AU2y, s. 25-26

⁴⁵ SFS 1996:871

⁴⁶ SFS 1996:872

⁴⁷ Prop. 1995/96:122, s. 8.11-8.12

⁴⁸ SOU 1996:150, s. 143

skulle i detta läge göra klart för den arbetslöse, att han eller hon inte kunde räkna med ytterligare möjligheter vad gällde sådana åtgärder⁴⁹.

När det var uppenbart att den arbetslöse inte ville ta arbete skulle han eller hon, enligt utredningens förslag, stängas av från rätt till ersättning intill dess att ett nytt arbetsvillkor på sex månader⁵⁰ hade uppfyllts⁵¹.

4.1 Proposition 1996/97:107

Av specialmotiveringen till bestämmelserna om avstängning i 43 § och 44 § nu gällande ALF framgår att avstängningsreglerna i 29 § och 30 § första stycket 1973 års ALF och 26 - 27 §§ KAS fördes över med språkliga förändringar till 1997 års lag om arbetslöshetsförsäkring. Materiellt gjordes ett tillägg i 43 § som behandlade avstängning när den sökande avvisade ett erbjudet lämpligt arbete. Tillägget innebar att avvisandet av det erbjudna arbetet skulle ha skett utan godtagbart skäl för att avstängning skulle kunna ske⁵².

Även bestämmelserna om avstängning i samband med anvisning eller deltagande i arbetsmarknadspolitiska program överfördes från 1973 års ALF och KAS till 45 § i 1997 års lag om arbetslöshetsförsäkring. Motsvarande tillägg som gjordes i 43 § gjordes i 45 § ALF⁵³.

4.2 Förändringar i reglerna om de arbetsmarknadspolitiska programmen

Den 1 augusti 2000 trädde lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program ikraft. Med anledning av förändringarna i reglerna om de arbetsmarknadspolitiska programmen gjordes följändringar i ALF, bl.a. i 46 § ALF⁵⁴.

4.3 Nedsättning

Nästa ändring som trädde i kraft den 5 februari 2001, avsåg införande av bestämmelserna om nedsättning av dagpenningen infördes⁵⁵.

Avstängningsreglerna hade successivt skärpts och effektiviteten av denna skärpning ifrågasattes allt mer, vilket kunde illustreras av allt färre meddelanden om ifrågasatt ersättningsrätt från Arbetsförmedlingen. Tveksamheten att ifrågasätta ersättningsrätten varierade mellan arbetsförmedlingarna. Regeringen övervägde om avstängningsreglerna borde

---

⁴⁹ SOU 1996:150, s. 143

⁵⁰ Arbetsvillkoret föreslogs vara nio månader men återkvalificeringsvillkoret var endast sex månader

⁵¹ SOU 1996:150, s. 143-144

⁵² Prop. 1996/97:107, s. 156

⁵³ Prop. 1996/97:107, s. 156

⁵⁴ Prop. 1999/2000:98, s. 63

⁵⁵ 45 a §-46 § SFS 2000:1460

reformerar dels i syfte att stärka den sökandes rättssäkerhet, dels för att underlätta för den sökandes återgång till arbetsmarknaden. Regeringen ansåg att avstängningsreglerna borde förändras i en riktning som bättre överensstämde med det ursprungliga syftet med dem. En förändring av reglerna borde enligt regeringens uppfattning i normalfallet endast avse situationer där det fanns möjlighet för arbetsförmedlingen att aktivt bidra till en lösning på den arbetssökandes arbetslöshetssituation. Regeringen föreslog att sanktionen för den som hade avvisat ett erbjudet lämpligt arbete utan godtagbart skäl eller den som utan att uttryckligen hade avvisat sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen hade vållat att anställningen inte kommit till stånd, skulle vara en tidsbegränsad nedsättning av dagpenningen, när det var fråga om ett eller två tillfällen inom samma ersättningsperiod. Var det fråga om ett tredje tillfälle inom samma ersättningsperiod borde enligt regeringens en strängare bedömning göras⁵⁶.

Enligt regeringens förslag borde nedsättning vid det första tillfället inte vara större än att den sökande kunde försörja sig på den resterande dagpenningen utan komplettering från andra samhällsliga ersättnings-system. Regeringen ansåg att en nedsättning med 25 procent var rimlig. Om det under ersättningsperioden åter uppstod skäl för nedsättning ansåg regeringen att nedsättning skulle ske med 50 procent av dagpenningen. Om det under ersättningsperioden en tredje gång inträffade sådant förhållande som ovan beskrivits föreslogs den sökande inte har rätt till ersättning förrän han eller hon därefter uppfyllt ett nytt arbetsvillkor. Med ersättningsperiod avsåg regeringen även en eventuell förlängning av densamma⁵⁷.

När det gällde längden på nedsättningstiden hade regeringen vid sina överväganden kommit fram till att nedsättningstiden borde vara 40 ersättningsdagar oavsett den förväntade varaktigheten på arbetet. Motivering för detta var att lindringen av sanktionerna innebar en strävan att förenkla systemet. Regeringen ansåg också att det var rimligt att begränsa den tid inom vilken nedsättningen av dagpenningen skulle göras till längst 180 kalenderdagar från den dag då nedsättningstiden inleddes. I nedsättningstiden skulle endast dagar då dagpenning lämnades räknas in. För den som under samma tid på nytt avvisar ett erbjudet arbete utan godtagbart skäl borde enligt regeringens den nya nedsättningstiden räknas från utgången av den föregående nedsättningstiden. Detsamma borde gälla när den sökande var avstängd från rätt till ersättning. Enligt regeringens borde då nedsättningstiden räknas från utgången av avstängningstiden. Eftersom arbetslöshetsersättning lämnades under dagar med nedsättning, räknades dessa dagar enligt regeringens i ersättningsperioden. Regeringen ansåg att de föreslagna reglerna borde gälla på motsvarande sätt för de arbetsmark-

⁵⁶ Prop, 1999/2000:139, s. 56-57

⁵⁷ Prop. 1999/2000:139, s. 57

nadspolitiska programmen för vilka aktivitetsstöd utgår, t.ex. Om en sökande utan godtagbart skäl avvisade ett erbjudande om lämpligt arbetsmarknadspolitiskt program som berättigade till aktivitetsstöd och utbildningar för vilka särskilt utbildningsbidrag lämnades⁵⁸.

4.4 Avstängning

Regeringen ansåg att avstängning från rätt till ersättning fortsättningsvis borde gälla i situationer när arbetstagaren hade lämnat sitt arbete utan giltig anledning eller hade skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande. Enligt regeringens mening fanns det inte någon anledning att underlätta sådana beteenden. Däremot ansågs rättssäkerheten och lika-behandlingen lika viktiga när det gällde dem som slutat sitt arbete som övriga arbetslösa. Dessa ärenden krävde enligt regeringen samma grannliga utredning som andra ärenden där ersättningsrätten hade ifrågasatts. Bedömningen av vad som utgjorde giltig anledning att lämna ett arbete var restriktiv. Dokumenterade hälsoskäl godkändes och situationer då arbetstagaren hade slutat på grund av mobbning eller annan liknande behandling, om de var dokumenterade eller kunde styrkas på annat sätt⁵⁹.

Om arbetstagaren inom samma ersättningsperiod upprepade ett sådant beteende, borde han eller hon enligt regeringen behandlas på motsvarande sätt som den som i nedsättningsfallet upprepar sitt beteende. Regeringen föreslog därför att den som en tredje gång inom samma ersättningsperiod lämnat sitt arbete eller skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande och tidigare inom samma ersättningsperiod varit avstängd två gånger, skulle vara avstängd från rätt till ersättning till dess att han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor⁶⁰.

4.5 Rekryteringsbidrag vid vuxenstudier

Den 1 januari 2003 infördes en ny lag om rekryteringsbidrag. I samband med den nya lagens gjordes också en ändring i 46 § ALF. Enligt nämnda paragraf i dess lydelse före den 1 januari 2003 var reglerna om avstängning från rätt till arbetslöshetsersättning respektive nedsättning av arbetslöshetsersättning tillämpliga beträffande utbildningsbidrag. Regeringen ansåg emellertid inte att bestämmelserna skulle vara tillämpliga beträffande rekryteringsbidrag, eftersom det bidraget inte hade någon koppling till ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen⁶¹. Ändringen innebar således ett slopande av regeringen om utbildningsbidrag i 46 § ALF.

---

⁵⁸ Prop. 1999/2000:139, s. 58

⁵⁹ Prop. 1999/2000:139, s. 57

⁶⁰ Prop. 1999/2000:139, s. 58

⁶¹ Prop. 2001/02:161, s. 41

4.6 Hänvisningar i lagen om arbetslöshetsförsäkring

Den 1 juli 2012 ändrades 46 § ALF på nytt. Ändringen avsåg inte någon materiell förändring utan endast att hänvisningen till förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd togs bort⁶². Motivet för denna ändring var enligt regeringen att det fanns ett behov av att skapa en struktur i de arbetsmarknadspolitiska författningarna som fungerade över tid. Regeringen menade att om lagbestämmelser innehåller hänvisningar till förordningar skulle det kunna leda till inläsningseffekter, som kunde få ett oönskat resultat t.ex. om det visade sig ändamålsenligt att slå ihop, upphäva eller på annat sätt ändra de förordningar som det hänvisades till. Hänvisningarna borde därför enligt regeringen tas bort⁶³.

5 Förändringar i sanktionssystemet inom arbetslöshetsförsäkringen

5.1 Nedsättning

Nedsättning föreslogs bli avskaffad. Enligt regeringens förslag kunde nedsättning av dagpenning vara komplicerad och svår att tillämpa, eftersom nedsättningen skulle utgå från händelsedatumet. Dessutom innebar nedsättning av dagpenningen konsekvenser under en längre tid. Regeringen ansåg att åtgärden avstängning är förhållandevis enkel, tydlig och överblickbar för en sökande. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att åtgärden nedsättning av dagpenning borde ersättas med avstängning för situationer när sökande orsakar sin arbetslöshet eller förlänger tiden i arbetslöshet⁶⁴.

5.2 Misskötsamhet vid arbetssökandet

En sökande som uteblir från ett överenskommet besök hos den offentliga arbetsförmedlingen eller hos en kompletterande aktör kunde enligt regeringen inte sägas vidta alla nödvändiga åtgärder för att få ett arbete. En väl fungerande kontrollfunktion förutsätter regelbundna uppföljande möten med den sökande. Regeringens uppfattning var att den sökande skulle medverka till att upprätta en individuell handlingsplan för att ha rätt till ersättning. En sökande borde även enligt regeringen lämna en aktivitetsrapport för att den offentliga arbetsförmedlingen skulle kunna följa upp hans eller hennes sökaktiviteter. Härutöver borde den sökande även i övrigt medverka i kontakten med den offentliga arbetsförmedlingen eller med en kompletterande aktör. Att utan godtagbart skäl inte medverka till att upprätta en individuell handlingsplan, underlåta att lämna en aktivitetsrapport eller inte besöka eller ta kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör borde enligt regeringen utgöra

---

⁶² 46 § SFS 2012:413

⁶³ Prop. 2011/12:107, s. 23-24

⁶⁴ Prop. 2012/13:12, s. 30-31

grund för åtgärd. Även för en sökande som inte söker anvisat lämpligt arbete eller inte aktivt söker lämpliga arbeten utan godtagbara skäl borde enligt regeringen utgöra grund för åtgärd⁶⁵.

5.3 Godtagbara skäl

Enligt regeringens mening måste det avgöras från fall till fall vad som i det enskilda ärendet skulle kunna anses utgöra ett godtagbart skäl. Som exempel på vad som skulle kunna vara godtagbara skäl skulle kunna nämnas avbrott i allmänna kommunikationer, tekniska störningar i telefon och datatrafik, den sökandes egen sjukdom eller sjukdom inom familjen som medför förhinder att komma till ett bokat möte. Även andra trängande familjeskäl skulle kunna vara godtagbara skäl att inte fullgöra villkoren⁶⁶.

5.4 Aktivitetsrapport

Enligt regeringens uppfattning borde den offentliga arbetsförmedlingen kontinuerligt följa upp en sökandes sökaktiviteter i en aktivitetsrapport för att kontrollarbetet skulle fungera på ett tillfredsställande sätt. Regeringen ansåg vidare att det var viktigt att förmedlingens anvisningar skulle ske på ett sätt som kunde hjälpa en arbetssökande ur arbetslösheten. Regeringen hade för avsikt att meddela föreskrifter avseende aktivitetsrapporten, och vid behov anvisningar⁶⁷.

5.4.1 Kontakt med Arbetsförmedlingen

Regeringen ansåg att en sökande som inte upprätthåller kontakten med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör skulle kunna meddelas en åtgärd. Upprepas ett sådant förhållande skulle ytterligare åtgärder kunna komma att meddelas. I förlängningen skulle det innebära att underlåtenhet att hålla kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör medför att den sökande förlorar sin rätt till ersättning till dess att han eller hon på nytt uppfyller ett arbetsvillkor. Enligt regeringen skulle den sökande ha ansvaret för att visa att han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Den sökande skulle därmed ha det yttersta ansvaret för att kontakt tas med den offentliga arbetsförmedlingen alternativt en kompletterande aktör⁶⁸.

5.4.2 Kontakt med en kompletterande aktör

I syfte att upprätthålla arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring borde det enligt regeringen ställas samma krav på sökande som

---

⁶⁵ Prop. 2012/13:12, s. 33

⁶⁶ Prop. 2012/13:12, s. 33

⁶⁷ Prop. 2012/13:12, s. 34

⁶⁸ Prop. 2012/13:12, s. 34-35

tar del av tjänster hos en kompletterande aktör som hos den offentliga arbetsförmedlingen⁶⁹.

Regeringen ansåg att det borde utgöra grund för åtgärd om en sökande utan godtagbart skäl inte kommer till ett besök hos den offentliga arbetsförmedlingen eller hos en kompletterande aktör, vid en överenskommen tidpunkt. Detsamma skulle enligt regeringen gälla besök vid en tidpunkt som den offentliga arbetsförmedlingen eller den kompletterande aktören beslutat om. Vidare skulle detta gälla om den sökande avstår från att ta en överenskommen eller beslutad kontakt t.ex. via telefon⁷⁰.

Regeringen ansåg att en utgångspunkt för det föreslagna åtgärdssystemet skulle vara att det fanns en tydlig koppling mellan handling och åtgärd. Samarbetet mellan den offentliga arbetsförmedlingen och de kompletterande aktörerna skulle därför vara av största vikt i dessa ärenden. Den offentliga arbetsförmedlingens uppdrag i kontrollfunktionen kunde enligt regeringen inte överlämnas till en kompletterande aktör. De kompletterande aktörerna skulle i stället omgående rapportera till den offentliga arbetsförmedlingen om en sökande handlade på ett sätt som inte stämde överens med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Den offentliga arbetsförmedlingen skulle i sin tur underrätta arbetslöshetskassan som skulle ta ställning till om beslut om åtgärd skulle fattas. Enligt regeringen borde den offentliga arbetsförmedlingens underrättelse till en arbetslöshetskassa inte vara helt automatiserad utan förmedlingen borde alltid ta ställning till om en underrättelse skulle ske⁷¹.

5.4.3 Söka anvisat arbete

Regeringen ansåg att det borde utgöra grund för åtgärd att inte söka anvisat lämpligt arbete utan godtagbart skäl⁷².

Regeringen konstaterade att det inte fanns någon klar skiljelinje mellan att missköta sitt arbetssökande och att förlänga tiden i arbetslöshet. Regeringen ansåg dock att det borde göras en åtskillnad mellan att avvisa ett erbjudet lämpligt arbete och att inte söka anvisat lämpligt arbete, eftersom en sökande som avvisar ett erbjudet lämpligt arbete står närmare en anställning än den som anvisas ett sådant arbete⁷³.

5.4.4 Aktivt arbetssökande

Skyldigheten att aktivt söka arbete var en del av de allmänna villkoren enligt 9 § ALF. Enligt regeringens uppfattning borde underlåtenhet att aktivt söka arbete utgöra grund för åtgärd i stället för att utgöra en del av de

---

⁶⁹ Prop. 2012/13:12, s. 35

⁷⁰ Prop. 2012/13:12, s. 35

⁷¹ Prop. 2012/13:12, s. 36

⁷² Prop. 2012/13:12, s. 36

⁷³ Prop. 2012/13:12, s. 36

allmänna villkoren. Bedömningen av om den enskilde skulle anses vara aktivt arbetssökande skulle grundas på de åtgärder han eller hon vidtagit för att lösa arbetslöshetssituationen. Dessa åtgärder omfattade bl.a. en skyldighet att söka arbete, kontakta arbetsgivare och söka information om arbete osv. En förutsättning för att den enskilde skulle anses som aktivt arbetssökande var, enligt regeringen, att vidtagna åtgärder var relevanta utifrån hans eller hennes situation. En helhetsbedömning av samtliga relevanta omständigheter skulle göras. Handlingsplanen skulle vara en viktig utgångspunkt vid bedömningen av om den sökande skulle anses vara aktivt arbetssökande. Den inriktning på arbetssökande som framgick av handlingsplanen skulle vara av stor vikt. Aktivitetsrapporten skulle utgöra ett viktigt verktyg när sökaktiviteten skulle bedömas, eftersom arbetssökandet skulle dokumenteras i denna. Den omständigheten att den sökande inte hade anvisats av förmedlingen att söka ett visst arbete skulle enligt regeringen inte utgöra hinder för att besluta om åtgärd på den grunden att den enskilde underlåtit att aktivt söka lämpliga arbeten⁷⁴.

5.5 Åtgärdstrappan – Misskötsamhet

Regeringen ansåg att det borde införas fler åtgärdsgrunder och åtgärderna borde trappas upp vid upprepad misskötsel av arbetssökandet. Åtgärdstrappan för misskötsel av arbetssökandet borde inledas med en varning. Andra gången om något av förhållandena i bestämmelsen inträffar inom samma ersättningsperiod borde den arbetssökande stängas av från rätt till ersättning under *en* ersättningsdag, vid det tredje tillfället *fem* ersättningsdagar och vid det fjärde tillfället *tio* ersättningsdagar. Om den sökande skulle upprepa sitt agerande en femte gång under samma ersättningsperiod borde hans eller hennes rätt till ersättning upphöra. Den sökande skulle då enligt regeringen vara tvungen att uppfylla ett nytt arbetsvillkor för att åter ha rätt till ersättning⁷⁵.

Enligt regeringens mening borde en upprepning av åtgärder ske när en sökande upprepar åtgärdsgrundande handlingar inom respektive åtgärdsgrupp. Det skulle kunna men behöver inte röra sig om ett förhållande av samma slag. En sökande som hade underlåtit att lämna aktivitetsrapport inom utsatt tid och inte kommit på ett bokat möte borde anses ha upprepat samma typ av handling, eftersom handlingarna omfattades av samma åtgärdsgrupp. Det borde även enligt regeringen kunna röra sig om handlingar av samma slag t.ex. om en sökande vid upprepade tillfällen inte skulle infinna sig till bokade möten hos den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör. Regeringen ansåg emellertid inte att det skulle vara rimligt att flera anvisningar under samma dag skulle ses som flera underrättelsetillfällen och kunna leda till flera åtgärder. Flera

---

⁷⁴ Prop. 2012/13:12, s. 36-37

⁷⁵ Prop. 2012/13:12, s. 37

anvisningar som når den sökande under en sådan begränsad tid borde istället anse som ett underrättelse tillfälle vid bedömningen av om ett förhållande hade upprepats. En utgångspunkt vid bedömningen av om en sökande kunde anses vara aktivt arbetssökande borde vara hur sökaktiviteten sett ut fram tills han eller hon hade lämnat in aktivitetsrapporten till den offentliga arbetsförmedlingen. Hur ofta en aktivitetsrapport skulle ges in borde enligt regeringen framgå av förordning eller myndighetsföreskrifter. Syftet med regeländringarna skulle vara att den sökande skulle ges möjlighet att ändra ett handlings sätt som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. En individuell bedömning skulle därför enligt regeringen göras från fall till fall vid bedömningen av vad som skulle utgöra ett tillfälle⁷⁶.

När det gällde möjligheten att överklaga beslut om varning, ansåg regeringen att även ett sådant beslut skulle anses röra rätten till ersättning⁷⁷.

5.6 Åtgärder då den sökande förlänger tiden i arbetslöshet

Regeringen föreslog följande. En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar, om han eller hon utan godtagbart skäl

1. avvisat ett erbjudet lämpligt arbete
2. genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, eller
3. avvisat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Om sökanden förlänger tid i arbetslöshet enligt första stycket i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning i 10 ersättningsdagar vid det andra tillfället och i 45 ersättningsdagar vid det tredje tillfället. Om något sådant upprepas en fjärde gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor⁷⁸.

Regeringen konstaterade att en sökande som hade tackat nej till ett erbjudet lämpligt arbete eller genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd kunde enligt de vid tidpunkten gällande bestämmelserna leda till att den sökandes dagpenning sattes ned. Ett sådant agerande från den sökande kunde sägas förlänga tiden i arbetslöshet. Enligt regeringens mening skulle arbetslöshetsförsäkringen vara ett skydd vid arbetslöshet och att själv förlänga tiden i arbetslöshet

---

⁷⁶ Prop. 2012/13:12, s. 38

⁷⁷ Prop. 2012/13:12, s. 39

⁷⁸ Prop. 2012/13:12, s. 39

skulle vara ett handlande som inte överensstämde med de principer som gäller för arbetslöshetsförsäkringen. Att tacka nej till ett erbjudet lämpligt arbete eller genom sitt uppträdande uppenbarligen vålla att anställning inte kommer till stånd borde därför enligt regeringen även fortsättningsvis medföra en åtgärd. Detsamma borde enligt regeringen gälla då den sökande avvisar en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program. Skulle den sökande ha godtagbara skäl att inte uppfylla villkoren i bestämmelsen borde enligt regeringen åtgärd inte beslutas⁷⁹.

5.6.1 Godtagbara skäl

Enligt regeringens uppfattning borde det inte beslutas någon åtgärd för en sökande som hade godtagbart skäl att inte uppfylla villkoren i bestämmelsen. Vad som i det enskilda ärendet skulle kunna anses vara godtagbart skäl, måste enligt regeringen avgöras från fall till fall. Till skillnad från fall av misskötsamhet i arbetssökandet anger praxis vad som ska anses utgöra godtagbart skäl för fall när den sökande avvisat ett erbjudet arbete och därigenom förlängt sin tid i arbetslöshet. Regeringen ansåg att bestämmelsen inte borde innebära någon förändring i rådande praxis⁸⁰.

5.6.2 Åtgärdstrappan

Enligt regeringen borde en upptrappning av åtgärder ske när en sökande hade upprepat åtgärdsgrundande handlingar inom en och samma åtgärdsgrupp. Den som först hade avvisat ett erbjudet lämpligt arbete och vid ett senare tillfälle genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, borde anses ha upprepat samma typ av handling, eftersom båda handlingarna omfattades av samma åtgärdsgrupp. Regelförändringarna syftade till att ge den sökande möjlighet att ändra ett handlingssätt som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Det fick enligt regeringen avgöras från fall till fall vad som skulle anses som ett eller flera tillfällen och om ett förhållande hade upprepats enligt bestämmelsen. Vidare borde enligt regeringen förhållanden som inträffar innan men i anslutning till en ersättningsperiod beaktas när bedömningen skulle göras om ett förhållande hade upprepats när sökanden förlängde tiden i arbetslöshet. Regeringen ansåg att denna förändring var viktig, eftersom den sökande kunde anses ha haft möjlighet att påverka sin situation. Avstängningstiden borde omfatta 5 ersättningsdagar första gången den sökande hade tackat nej till ett erbjudet arbete, vållat att anställningen inte kommit till stånd eller avvisat ett erbjudet arbetsmarknadspolitiskt program, 10 ersättningsdagar andra och 45 ersättningsdagar tredje gången det upprepats. Då någon av ovan nämnda åtgärdsgrundande händelser hade inträffat en fjärde gång under samma ersättningsperiod föreslog regeringen att den sökandes rätt till ersättning skulle upphöra. Enligt regeringen borde

---

⁷⁹ Prop. 2012/13:12, s. 40

⁸⁰ Prop. 2012/13:12, s. 41

systemet med flera åtgärdsgrunder men mildare åtgärder leda till en bättre kontroll av en sökandes sökaktivitet, som i sin tur förväntades leda till kortare tid i arbetslöshet. Enligt regeringens mening skulle alltså det nya åtgärdssystemet ge den sökande en möjlighet att förändra sitt handlande utan att det inledningsvis får svåra ekonomiska konsekvenser för honom eller henne. Regeringen ansåg att detta skulle stärka arbetslöshetsförsäkringens funktionssätt. Regeringen ansåg vidare att åtgärdstrappan var väl avvägd⁸¹.

5.7 Åtgärder då den sökande orsakar arbetslösheten

Regeringen föreslog följande.

en sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar om han eller hon

1. utan giltig anledning lämnat sitt arbete,
2. på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete,
3. utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas, eller
4. uppträtt på ett sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Det föreslogs också att den sökande ska stängas av i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet skulle ha varat högst 10 dagar eller om programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar.

Vidare föreslogs det, att om sökanden orsakat sin arbetslöshet enligt första stycket en andra gång i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon på nytt stängas av från rätt till ersättning enligt första eller andra stycket. Det föreslogs dessutom att om något sådant förhållande upprepas en tredje gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Skälen till den föreslagna regleringen var bl. a. följande. Regeringen ansåg att en sökande som lämnat sin anställning utan giltig anledning eller skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande kunde sägas ha orsakat arbetslösheten. En sådan sökande kunde, åtminstone inledningsvis, inte anses ofrivilligt arbetslös. För att förhindra och inskräpa vikten av att inte orsaka sin arbetslöshet, borde enligt regeringens även fortsättningsvis leda till en åtgärd. Detsamma borde gälla då den sökande utan giltig anledning lämnade ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnades eller uppträdde på ett sådant sätt att den offentliga arbetsför-

---

⁸¹ Prop. 2012/13:12, s. 40

medlingen återkallade en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnades⁸².

5.7.1 Giltig anledning

En sökande som hade haft giltig anledning att lämna sitt arbete eller arbetsmarknadspolitiska program för vilket aktivitetsstöd lämnats borde enligt regeringen inte meddelas en åtgärd. Regeringen ansåg att det måste avgöras från fall till fall vad som i det enskilda ärendet kunde anses utgöra en giltig anledning. Bestämmelsen borde inte innebära någon förändring i förhållande till vad som hittills gällt angående giltig anledning. Detta betydde att om en sökande på egen begäran skulle lämna sitt arbete måste det, enligt regeringen, även fortsättningsvis finnas starka skäl för att giltig anledning skulle anses föreligga. En sökande som t.ex. hade lämnat sin anställning på grund av att han eller hon utsatts för kränkande särbehandling, skulle kunna ha giltig anledning att lämna arbetet. Även en sökande som hade lämnat en tillsvidareanställning för en provanställning, skulle kunna ha giltig anledning att lämna arbetet⁸³.

5.7.2 Åtgärdstrappan

En upptrappning av åtgärder borde enligt regeringen ske när en sökande upprepade åtgärdsgrundande handlingar inom en och samma åtgärdsgrupp. Förhållanden som hade inträffat innan men i anslutning till en ersättningsperiod borde beaktas vid bedömningen av om ett förhållande hade upprepats för fall när sökanden orsakade arbetslöshet⁸⁴.

Regeringen ansåg att det var viktigt att visa att vissa handlingar inte överensstämmer med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Det borde dock, enligt regeringen, beaktas om upp till 60 ersättningsdagar var lång och kunde medföra stora konsekvenser för den enskilde. Även om det var skillnad mellan att lämna sitt arbete utan giltig anledning och att skiljas från arbetet på grund av otillbörligt uppförande motiverade denna skillnad, enligt regeringens uppfattning, inte olika långa avstängningstider. Regeringen ansåg att avstängningstiden för såväl den som lämnat sitt arbete på egen begäran som den som skilts från sitt arbete på grund av otillbörligt uppförande i båda fallen borde vara högst 45 ersättningsdagar per avstängningstillfälle. Motsvarande avstängningstider borde, enligt regeringen, gälla då den sökande utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnats eller uppträtt på ett sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnats⁸⁵.

---

⁸² Prop. 2012/13:12, s. 41-42

⁸³ Prop. 2012/13:12, s. 42-43

⁸⁴ Prop. 2012/13:12, s. 42

⁸⁵ Prop. 2012/13:12, s. 42

Antalet ersättningsdagar en sökande skulle stängas av varierade, vid tidpunkten för den då gällande regleringen, beroende på arbetets förväntade längd när det gällde sökande som avslutade sin anställning på egen begäran eller skildes från arbetet på grund av otillbörligt uppförande. Som ett led i strävan att förenkla reglerna föreslog regeringen att de olika avstängningstiderna minskades till två, dvs. arbete som kunde förväntas vara högst 10 dagar och arbete som kunde förväntas vara mer än 10 dagar. Arbete som kunde förväntas vara högst 5 dagar borde enligt regeringen avskaffas⁸⁶.

5.8 Avstängningstidens beräkning

Regeringen föreslog följande beträffande avstängningstidens beräkning.

Upprepas under pågående avstängningstid ett förhållande som medför avstängning på nytt, ska den nya avstängningstiden inledas vid utgången av den föregående avstängningstiden. Det föreslogs också att en avstängning inte får pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från det avstängningsgrundande förhållandet. Om en ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängningstid föreslogs vidare att avstängning med anledning av det nya avstängningsgrundande förhållandet inte får pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden⁸⁷.

Skälen för regeringens förslag var bl.a. följande. Det borde enligt regeringens uppfattning införas en gemensam och enhetlig bestämmelse om avstängningstidens beräkning för samtliga avstängningsgrunder. En avstängning borde inledas vid tidpunkten för det avstängningsgrundande förhållandet⁸⁸.

I syfte att tydliggöra vilken åtgärd som följer på en viss åtgärdsgrund, borde, enligt regeringen, den nya avstängningstiden, om en ny grund för åtgärd hade inträffat under en pågående avstängning, inledas vid utgången av den föregående avstängningen⁸⁹.

En avstängning från rätt till ersättning borde inte pågå under alltför lång tid efter det att det förhållande som låg till grund för denna inträffat. Det borde därför fortsättningsvis finnas en bestämmelse som angav att en avstängning skulle verkställas inom en viss tid från den avstängningsgrundande händelsen. Regeringen ansåg att den totala avstängningstiden inte borde överstiga 112 kalenderdagar från den avstängningsgrundande händelsen. Detta innebär att avstängningen preskriberades efter denna tid. I syfte att förenkla regelverket borde enligt regeringen denna kalenderspärri gälla för

---

⁸⁶ Prop. 2012/13:12, s. 42

⁸⁷ Prop. 2012/13:12, s. 43

⁸⁸ Prop. 2012/13:12, s. 43

⁸⁹ Prop. 2012/13:12, s. 43

alla typer av avstängningar och inte differentieras utifrån hur många ersättningsdagar sökanden skulle stängas av. Om en ny grund för avstängning inträffade under pågående avstängningstid, borde, enligt regeringen, avstängningen, med anledning av den nya avstängningsgrundande händelsen,⁹⁰ inte pågå längre tid än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden.

5.9 Föreskriftsrätt

Flera remissinstanser hade påtalat att det fanns ett behov av att se över hur vissa begrepp i lagen skulle definieras. Regeringen ansåg därför att det borde finnas en bestämmelse som angav att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning⁹¹.

---

⁹⁰ Prop. 2012/13:12, s. 44

⁹¹ Prop. 2012/13:12, s. 44